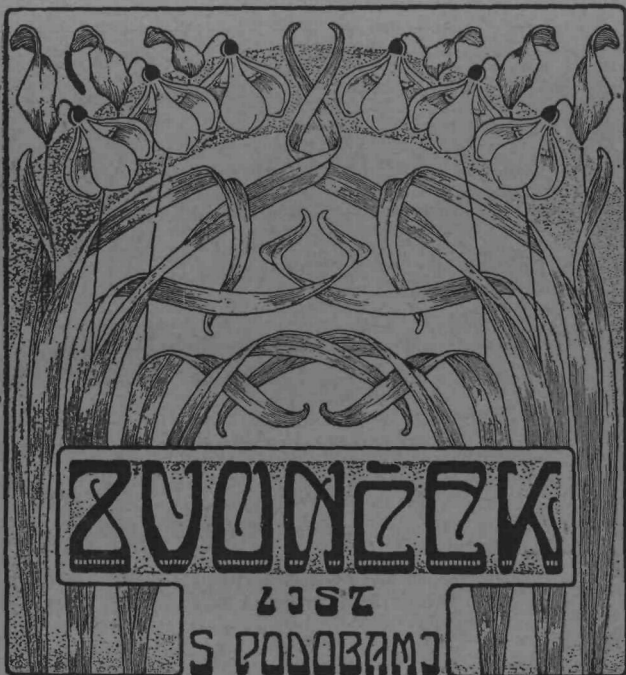

POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI.

ZVONČEK

LIST
S PODOBAMI

ZA
SLOVENSKO
MLADJNO

LETO XXIII.
ŠTEV. 9.
SEPTEMBER 1922.

Vsebina.

1. <i>Anica</i> : Učiteljica se poslavlja . . . Pesem	205
2. <i>Jos. Vandot</i> : Kekec na volčji sledi. Planinska pripovedka s 4 podobami	206
3. <i>Anica</i> : Domovini. Pesem	216
4. <i>Josip Brinar</i> : Zakleti Kras. Bajka	217
5. <i>Janko Leban</i> : Bilka, ogel in fižol. Pesem s 3 podobami	221
6. <i>Fran Erjavec</i> : Kitajske narodne pripovedke	223
7. <i>Cerknica</i> . Podoba	224
8. Pouk in zabava	225
9. Kotiček gospoda Doropoljskega	227

Beseda sladka, domovina,
ne prideš več mi iz spomina;
kot iskra živa v srcu tliš,
ljubezen k sebi mi budiš!

Domovina, vedno mislim náte
in na neosvobojene brate!

Obnovite naročnino!

„Zvonček“ izhaja v mesečnih zvezkih ter stane vse leto 10 Din, pol leta 5 Din, četrť leta 2·50 Din. Posamezne številke 1 Din.

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Izdajatelj, upravnik in odgovorni urednik: Luka Jelenc, ravnatelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani.

Rešitve sprejemamo tekom prvih 14 dni po odpravi vsake „Zvončkove“ številke!

Štev. 9.

V Ljubljani, meseca septembra 1922.

Leto XXIII.

Učiteljica se poslavlja . . .

Ob slovesu, dete malo,
mi skrbi nešteto
v srcu se budi
in nešteto prošenj vročih
k Bogu ljubemu hiti.

Dete ljubo, dete moje,
boš li ti prenesti moglo
vse nevihte, toge, boje,
vse bolesti in trpljenje,
ki zaté jih že pripravlja
trdosrčno to življenje? . . .

Dete nežno, dete malo,
boš li ti ceniti znalo,
kakšno nalogo nebo,
kakšno sveto je dolžnost
v srce tvoje zapisalo,
ko te je slovenski majki
in očetu darovalo? . . .
Zlate si otrok prostosti,
dete solnčne domovine,

glej, da nikdar ti iz duše
in iz srca ne izgine
nem odsev gorja, bridkosti,
tih spomin solzá, grenkosti
tvojih bednih krvnih bratov,
ki jim solnce še ne sije,
ki jih še tujčina pest
k zemlji tlači s silo kruto
in z zasmehom v lice bije!

Dete revno, dete malo,
eno le oblubo sveto
mi boš za ljubav vso mojo
danes ob slovesu dalo:
Da ne boš prej čisto srečno,
da ne boš prej sladko spalo,
dokler bodo v naših krajih
gospodarili tujčini,
dokler ne bo slednja gruda
naše svete zemlje rodne
srečna v srečni domovini! —

Anica.

JOSIP VANDOT:

Kekec na volčji sledi.

Planinska pripovedka.

9.

Kekec je premišljal noč in dan, kako bi se iznebil strašnega volka, ki ga je stražil od jutra do večera, od večera pa do jutra in se ni ganil niti za trenutek od njega. Kekec je že skoro obupal. Hm, pa saj ni čudo! Teden dni je že prešlo, odkar sedi v Pehtini koči in ne more nikamor. Teden dni že čaka na tisto zvijačo, ki bi z njo prekanil volka in bi pobegnul v dolino. A zvijače ni bilo od nikoder in tudi pametne misli ni bilo od nikoder. In Kekec si je že mislil, da bo moral ostati leta in leta v samotni Pehtini koči. Zadnje dni je bil jako slabe volje in ni sviral več veselih pesmi. Sedel je v koči in je gledal neprestano na bele snežnike, ki so se dvigali nedaleč v modro nebo. »Glej oni-le koničasti vrh!« si je govoril samemu sebi. »To je Špik, ki se dviguje tako strmo iznad belih snežišč. O, kolikokrat sem ga gledal iz doline in sem se čudil njegovi višini in strmini! Pa nisem mislil, da ga bom moral gledati tako od blizu... Oh, takrat je bilo lepo! A zdaj ni več lepo, ampak žalostno. Ne rečem, da mi je hudo pri Pehti. Streže mi, kakor da bi bil jaz kraljevič, a ne Kekec. A vendar je dolgočasno v tej samotni koči, in jaz bi že tako rad skakal tam doli na Koroščevem vrtu in bi si zacitral lepo pesem. Pa ne morem, ne morem, ker me straži ta strašni volk!«

In Kekec je podprl glavo z rokami, pa je strmel na belo skalovje, ki so se po njem igrali srebrni solnčni žarki. Razločno je videl tam divje koze, ki so se pasle po ozkih policah kraj večnega snega. Tu in tam je zabobnelo votlo med skalovjem; divje koze so izprožile kamenje z gladke police, in kamenje se je valilo preko visokih sten in je padalo z glasnim prasketom na širono snežišče pod strmim špikom. Potem pa je vladala zopet tišina, mrtva tišina — in Kekec je skoro slišal utripanje svojega lastnega, žalostnega srca. — Prišla je v izbo Pehta, pa se mu je čudila. »Ali si bolan, Kekec?« ga je vprašala. »Zakaj se držiš tako žalostno? Daj, zasviraj lepo pesem, pa boš zopet vesel.«

Kekec je zmajal z glavo in je žalostno odgovoril: »Oj, teta Pehtara, zakaj bi si sviral, ko pa ne pomaga nič? Dejte, povejte mi, koliko dni moram še ostati pri vas zaradi tistega malega korenčka,

ki sem ga vam bil strgal v svoji norčavosti? Saj ne rečem, da mi je hudo pri vas. Dobri ste kot nihče na svetu. In čuditi se moram, da govore o vas ljudje v dolini toliko slabega, da se vas bojé otroci bolj kot najgršega parklja. Ker ste tako dobri, zato pa vas prosim, da me izpustite. Oj, lepo je v dolini, teta Pehtara! Pa Koroščeve bo skrbelo, ker me ni tako dolgo nazaj, in tudi doma bodo žalostni. Zato pa me izpustite, teta Pehtara, lepo vas prosim — izpustite me! Sto lepih pesemc si bom izmislil o vas in jih bom prepeval od jutra do večera...«

»Ne izpustim te, Kekec!« je odvrnila Pehta. »Razžalil si me, ko si me zasmehoval in si udrl tako predrzno v mojo kočo. Zato pa ostaneš pri meni najmanj tri leta. Kazen mora biti, ker bi se mi drugače ljudje posmehovali. Kar pomiri se, Kekec, in potrpi tri leta! Potem pa bomo videli, kako in kaj.«

In Pehta je odšla v kuhinjo kuhat večerjo. Kekec pa se je stisnil v dve gube in je trikrat vzdihnil. Ovbe, da se ne more domisliti ničesar pametnega! In niti zvijače ni od nikoder! — Bolelo je to Kekca, jako ga je bolelo v srcu, da se ne more domisliti zvijače, ki bi z njo prekanil grdega volka. In nič več ni mogel sedeti v samotni koči. Kar šel je vun v tihi gozdič in dalje, dalje na zeleno porobje. Tam je sedel na ploščat kamen in je gledal v samotni planinski svet. Za njim so cveteli grmiči rdečega ravšja in so dehteli s prijetnim, omamljivim vonjem. Večerilo se je, in visoki snežniki so goreli v škrlatni, večerni zarji. Odsev tiste zarje pa je trepetal vseokrog po zagorskem svetu — po peščenih obronkih, po nizkem rušju, po zmrzlem, večnem snegu in po zelenih tratinah... Kekcu se je razširilo nehote srce, ko se je zamaknil v tisto rožno zarjo, ki je objemala s svojim živim ognjem tihi zagorski svet. Piščalko je vtaknil v usta, pa je zasviral krasno pesem, ki je zvenela glasno in sladko v pokojni planinski večer... Volk je ležal za njim v goščavi in se ni ganil niti za trenutek, kakor da bi se bil tudi on zamaknil v lepo pesem, ki je prihajala iz Kekčeve piščalke.

Izginila je rožna zarja z vrhov orjaških snežnikov, in mrak je pričel zakrivati zagorski svet. Tedaj pa je poklicala Pehta Kekca k večerji. In Kekec je odšel nazaj v kočo. Navečerjal se je, pa je odšel spat. In vsak večer je šel volk z njim v izbico in legel pred njegovo posteljo in je ležal tam do belega jutra.

In nekega dne je vprašal Kekec kar naravnost Pehto: »Teta Pehtara, koliko let ste stari? Hm, dolgo časa morate že biti na svetu, ker je pravil že naš rajni ded o vas. In dolgo časa morate že biti v naših krajih, ker vas pozna vsa dolina. Hude stvari govore o vas, in

otroci se vas strašno boje. Mislijo si, da jih pograbite v svoj koš in jih ponese te v goro, da jih tam pojeste... Pa meni se zdi čudno, da se vas boje tako jako. Saj niste hudobni in grdi, kakor pravijo na vas. Lepi ste, teta Pehtara, resnično lepi. Dajte si med lase zlat šapelj, pa boste lepši kot vsaka kraljica.«

Pehta se mu je nasmehnila in mu je rekla: »Kekec, ne bom ti pravila, koliko let sem stara, ker ti bi ne razumel tega. A to ti povem, da sem v vaših krajih več nego sto let in ostanem še dolgo, dolgo tu. Rečem ti, Kekec, da pojdem šele tedaj iz tega kraja, kadar se mi izneveri moj volk in me zapusti in pojde s človekom v dolino. A to se ne zgodi pač nikdar... Praviš, da se me boje otroci v dolini? O, seveda se me lahko boje. Že marsikaterega paglavca sem pograbila in sem ga zaprla v kočo. A nisem ga pojedla, ampak sem ga imela zaprtega toliko časa, dokler ni postal dober in priden. Boje se me otroci — a rečem ti, Kekec, da se me boje samo malopridneži; a dobri otroci se me ne boje, ker dobro vedo, da jim ne storim ničesar slabega. A poredneži imajo slabo vest in zato jih je strah, če jim omeniš mene... Ali si se me ti bal, ha, Kekec? Kar odkrito mi povej, če si se me bal!«

»Zakaj bi se vas bil bal?« je odvrnil Kekec prostodušno. »Nikdar se vas nisem bal — tudi takrat ne, ko sem udril v vašo kočo in sem vam odvedel Mojco. Saj sem vedel, da mi ne morete storiti nič slabega... Ha, kaj ste rekli? Da pojedete iz našega kraja, če vas zapusti vaš nemarni volk in pobegne s človekom? O, teta Pehtara, lahko mi verjamete, da se to ne zgodi nikdar. Rad bi poznal tistega človeka, ki bi hotel tega nemarneža, tega kosmatinca, ki ne zna nič drugega, nego da spi ves dan in renči in kaže zobe, če mu pokažeš prst. Rad bi poznal tistega človeka, o, resnično rad!«

In Kekec se je smejal že pri sami misli na grdega volka. In smejal se je vso pot, ko je stopal skozi gozdlič proti porobju, kjer je presegal vsak dan na ploščatem kamenu in je premišljal dolgo, dolgo, kako bi prekanil volka. Tudi danes je pričel premišljevat. Toda sredi misli se je zasmejal na glas in se je ozrl na volka, ki je ležal za njim v goščavi. »Sem pojdi, nemarnež!« mu je velel in je zamahnil z roko. Volk se je res dvignil. Pretegnil se je dvakrat in je stopil pred Kekeca in ga je gledal s svojimi svetlimi očmi. — »Glej, ti zver prismuknjena!« ga je nagovoril Kekec. »Rekla mi je tvoja gospodinja, da pojde odtod, če ti pobegneš s človekom. Pa misliš, da živi na svetu človek, ki bi te imel rad in bi se ti delal dobrega? O, prenemaren si, volk, prenemaren si! Kdo te bo pogledal, ko si tako grd kot nihče na svetu? Niti Kekec ne, ki mora živeti s teboj in se jeziti na tebe, da bo morda

še celo osivel kot Kovaričev stric... O, da si priden, da si lep, ne rečem, da bi te ne imel rad. Tako pa, hej, tako...»

A Kekec je utihnil hipoma in se je udaril z roko po čelu. Kakor blisk mu je šinila v glavo misel: Ne onegavi se, Kekec! Daj, poizkusi, pa odvedi Pehti volka! Saj mogoče ne bo težko. Neumen je volk, in ti ga lahko obrneš na vsako stran. Daj, Kekec, pa poizkusi! — Kekec se je domislil tega in je kar poskočil na noge. »Volkec, ljubi moj volkec!« je rekel prijazno volku. »Veš, predolgo se že gledava kakor psiček in mucika. Kaj bi ne bilo bolje, da se sprijazniva in postaneva prijatelja? Ni lepo, da se sovraživa. Dostikrat sem te že brcnil prav pošteno in sem te ozmerjal. Pa to vse samo zaradi tega, ker sem mislil, da si hudoben in me sovražiš. A danes sem izprevidel, da sem se zmotil. Saj nisi tako grd in tudi nemaren nisi tako, da bi te ne mogel imeti rad... Veš, kaj? Kar lepo mi podaj tačko, pa sva prijatelja, da nima boljših ves svet.«

In Kekec je prijel volka za šapo, z levico pa ga je pričel božati po razkavi dlaki. Volk ga je gledal nekaj časa ves osupnjen in mu ni niti pokazal svojih dolgih zob. Pa tudi zarenčal ni kakor navadno. Kekec se je muzal in je govoril prijazne besede in ga je božal po trdi glavi. Sedel je nazaj na kamen. Tedaj pa se je zgodilo čudo. Volk je položil svojo glavo Kekcu na kolena in ga je gledal vdano, in oči se mu niso več svetile v tistem čudnem, strašnem ognju, ki se ga je Kekec bal. Postal je krotak kakor psiček in je pustil, da ga je deček božal in udarjal prijazno po glavi.

»He=he!« se je smejal Kekec. »Prekanil ga bom lepo na ta način, in Pehta se bo kar praskala, ko bo morala zapustiti naše kraje. Pa je vendarle prišla zvijača! Ni bilo vredno, da sem toliko premišljal in javkal sam pri sebi. Zvijača je prišla naposled vendarle.« — In Kekec je bil vesel, da so mu oči kar žarele. Prepeval je v svojem veselju, ker je bil prepričan, da bo čez nekaj dni že v dolini pri Korošču. Izvlekel je iz žepa stekleničico, ki je bilo v njej tisto čudovito zdravilo, ki ga je izmaknil Pehti z omarice. Pa je gledal tisto stekleničico, in oči so se mu smejale. Oj, prekanil bo Pehto že čez nekaj dni. Saj se bo dobrikal volku, da ga pridobi popolnoma na svojo stran. Potem pa pobegne z njim v dolino. In teta Pehta bo gledala debelo za njima in bo morala iti iz zagorskega sveta.

Vsega tega se je domislil Kekec v svojem veselju. Kar na glavo se je postavil in je zavriskal potem na ves glas: »Juhuhu!...«

Njegov vrisk je hitel do strmih Špikovih sten. Od tam pa se je razlegnil stoglasno in je odmeval po vsem zagorskem svetu in je hitel od snežnika do snežnika. In veseli vrisk se je razlegnil tja do zelene senožeti za Akom. Tam pa je sedel med svojo mirno živinico Korošcev Rožle. Glavo si je podpiral z rokami in je gledal molče po živinici, ki se je pasla kroginkrog po širni senožeti. Slišal je Rožle tisti vrisk. Zganil se je in je dvignil glavo, pa je poslušal. A vrisk je že utihnil in se je razgubil tam med sivimi stenami Široke peči. — »Hm, kdo je neki tako zavriskal?« je pomislil Rožle. »Glas je prišel od Špikove strani... Čudno, čudno — saj tam ni nobenega pastirja, da bi vriskal v božji dan. Pa kdo se neki klati tam gori na tisti strani?«

In Rožle je ugibal, a ni uganil ničesar. Čudno, tisti vrisk ga je spomnil Kekca, nesrečnega Kekca, ki ga je bila ugrabila hudobna Pehta že pred tednom. Da ga je bila ulovila Pehta tisti nesrečni dan, o tem je bil Rožle trdno prepričan. Zato pa je bil žalosten vse dni, in niti prepevati se mu ni ljubilo. Pobit je hodil za svojo živinico ali pa je ležal tam kraj rušja in je strmел na visoke pečine in na beli sneg, ki ga je bilo polno orjaško skalovje Široke peči. V srcu ga je grizlo nekaj bridkega — in Rožle je vedel, da je to samo vest, ki mu očita že sedem dni, da se ni prav nič zavzel za nesrečnega Kekca. Glej, ko je ugrabila Pehta ubogo Mojco, se Kekec ni pomišljal. Kar udril je v Pehtino kočo, pa je odvedel Mojco lepo domov. Kekec se ni ustrašil nobene nevarnosti; a Rožle se boji, jako boji in niti ne migne s prstom, da bi pomogel nesrečnemu Kekcu. O, Rožle je velik bojzljivec! Kakor zajček je, ki se ne upa preko ceste, ampak se rajši tresе v svojem strahu tam za varnim grmovjem. Oj, Rožle, Rožle! Ali te ni nič sram, da si tak bojzljivec?

Tako je očitala v Rožletovem srcu bridka vest. Rožleta pa je grizlo in sram ga je bilo. Kolikokrat se je že opogumil, da bi šel Kekcu na pomoč. Pa je že šel s senožeti. Toda prišel je samo do rušja, do tistega mesta, kjer ga je bila zmikastila Pehta. Tedaj pa je Rožleta kar streslo, in mrzla polt ga je oblila. Zasopel je naglo in se je obrnil. In zbežal je v svojem strahu nazaj na varno senožet in tam se je križal in se skrival za gosto rušje. — Ko ga je minil prvi strah, ga je bilo pa sram, in v srcu ga je pričelo zopet grizti. »O, zakaj me je tako strah, zakaj?« je govoril samemu sebi. »Glej, da bi bila Pehta ugrabila mene, bi Kekec ne javkal v strahu tako kakor jaz. Če bi me drugače ne mogel rešiti, bi podrl tudi Pehtino kočo. Pa bi ga ne bilo strah, prav nič bi ga ne bilo strah... A jaz se tresem kakor zajček in se ne upam niti prsta dvigniti, da bi ga rešil. Oj, gorje, gorje!«

In Rožleta je vedno bolj grizlo v srcu in mu je očitalo strahopetnost. Pa ni mogel Rožle tega nič več prenašati. Kar poskočil je hipoma na noge in je vrgel palico na tla. »Danes pa pojdem — naravnost do Pehtine kočice pojdem in rešim Kekca!« je rekel odločno. »Prav nič se ne bom bal, pa najsi me tudi Pehta zasači. Ne bojim se je, ne bojim se je...«

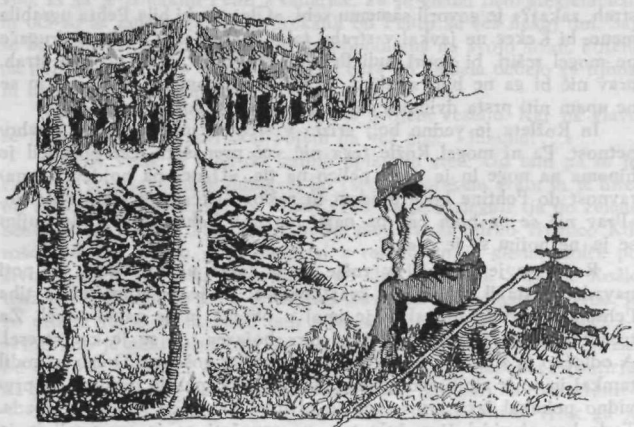
Rožle se je zaprašil v rušje in je tekel na vso sapo po poti navzdol. Ustavil se je šele kraj gozdiča, ki je za njim ležala tiha Pehtina senožet. Obrisal si je znoj z obraza in je naglo sopel. Za trenutek se ga je spet polastila stara bojazen, da se je kar stresel. A odločno je zmajal z glavo in se je splazil v goščavo. Dolgo je hodil tamkaj in se je rinil med grmovjem. Ko je dospel do porobja, je previdno pokukal izza grma, ker se ni upal kar tako stopiti iz gozda. Toda ker ni videl žive duše tam na senožeti, se je opogumil in je stopil iz goščave. Pogledal je na senožet, na tisto mesto je pogledal, kjer je stala pred tednom še Pehtina kočica. A kočice ni zagledal Rožle nikjer.

»Kaj je to? Kje je kočica?« se je začudil Rožle. Pogledal je natančneje tja doli in tedaj je videl samo črn kup tam, kjer je stala prej Pehtina kočica. In Rožle se je čudil vedno bolj. A ker je bila njegova radovednost večja nego strah, je stekel po strmini navzdol. Hitel je po senožeti in se je ustavil pred črnim kupom. In tedaj je videl žalostno pogorišče — samo črno oglje in sivkast pepel, ki ga je bil raznesel veter širomokrog... »Ojoj!« je zatarnal Rožle. »Pogorela je kočica, do tal je pogorela... Pa kdo jo je zažgal, oj, kdo? In kje je Kekec, o, kje je Kekec?«

Rožle je zavpil tako glasno, da se je prestrašil svojega lastnega glasu. Prijel se je za glavo in je sedel na trhel štor. Kje je Kekec?

Kam je izginil? Oj, nemara ga je pograbila hudobna Pehta in ga je umorila, ker je bila tako strašno huda na Kekca? In Kekca ni več na svetu, in nič več ne bo citral in prepeval tam na vrtu lepih pesmi, ki jih je znal sto in sto. Umrl je — in sam Bog ve, kje ga je pokopala hudobna Pehta v črno zemljo. In nihče ne najde njegovega groba — ne najde ga po vsem zagorskem svetu... Pokopala ga je Pehta; zažgala je kočo, pa je izginila, Bog ve, kam...

»Kekec, o, Kekec!« je zajokal Rožle v svoji silni bolesti. Debele solze so mu drsele po licih, ko je gledal na črno pogorišče. Še dolgo je sedel tam na štoru in je jokal. In jokal je vso pot, ko je šel nazaj na svojo senožet. Mračilo se je že, in živinica je bila že polegla po širni staji. A Rožle je šel v pastirsko kočo. Tam se je vrgel na pograd in je še vedno jokal, bridko jokal...

Lepa Mojca je pa sedela na domačem pragu in je poslušala samotno ptico, ki je čeblljala tam na vrtu. In Mojca se je nasmehnila, pa je pričela potihoma prepevati. Tisto pesem je pela o škrjančku in pomladi, ki tako lepo zveni v večerni svet. Prišla je mamica, in tedaj je dvignila Mojca glavico. »Vi ste, mamica?« je rekla tedaj. »Pa sem že mislila, da se je vrnil Kekec... Oj, dolgo ga že ni, dolgo! Že zdavnaj bi se bil moral vrniti. Dejal mi je, da pojde naravnost k Vili Škrlatici, pa mi prinese zdravilo, da bom videla vas, mamica! Pa tudi očeta bom

videla in nebo in cvetice, ki dehte tako sladko! Oj, jaz bi bila vesela, tako vesela! — Kekec je šel k Vili Škrlatici; zato ga pa ni tako dolgo nazaj. Le verjemite, mamica!»

Mati jo je pobožala po laseh in je dejala: »Oj, Mojca! Pojdi večerjat in spat! Mrači se že — in po večerji bomo pomolili za ubovega Kekca, da se kmalu povrne. Ugrabila ga je Pehta, kakor je bila ugraba bila tebe. Pa je zdaj nekje v gorah...«

A Mojca je stresla z glavico in je odvrnila: »O, ni ga ugrabila Pehta — dobro vem, da ga ni ugrabila. Saj Kekec se je ne boji in bi ji bil zbežal takoj. Rešil je mene, pa se ni bal... Zato pa vem, da ni pri Pehti. K Vili Škrlatici je šel po zdravila in se vrne danes ali jutri. Saj mi je rekel tako, ko je odšel na gore. Veste, mamica, zasnalašč ni hotel povedati, da gre k Vili Škrlatici. Zato, mamica, da bomo bolj veseli, ko pride kar nenadoma in prinese tisto zdravilo.«

Mojca je vstala, pa je šla z materjo v izbo. O, Mojca se je kar smehljala, ko so ji dan za dnevom pravili, da je Kekca ugrabila hudobna Pehta. Pa ni verjela Mojca, resnično ni verjela tega. Saj je bila prepričana, da je šel Kekec samo k Vili Škrlatici po čudotvorno zdravilo za njene oči. Pa se vrne Kekec, ker je pogumen, da nihče tako na svetu. O, Kekec, pač ne bo pustil, da ga ulovi Pehta, kot je ulovila

njo tam ob gozdnem porobju. Zato pa se motijo ljudje, ko pravijo, da je Kekec zdaj zaprt v Pehtini koči. Kekec je samo pri Vili Škrlatici in jo prosi, naj mu da zdravilo, da izpregleda Mojca in vidi nebo in vso lepo, lepo zemljico pod nebom. Jutri pride Kekec, in že jutri bo videla Mojca in se bo smejala in skakala in prepevala v svojem srčnem veselju.

In Mojca se je smehljala tudi tedaj, ko so molili glasno v izbi: »Še očenaš za ubovega Kekca, ki je izginil v gorah in ga je zaprla Pehta v svojo kočo.« — Smehljala se je Mojca in je stresnila s svojimi črnimi lasmi.

Smehljala se je še v posteljici, še celo v sanjah se je smehljala. V sanjah pa je videla in ni bila več slepa. Drobne ptice je videla, ki so prepevale na vejah; lepe rože je videla in širono polje. Nebo je videla in zlato solnce, ki se je lesketalo sredi neba. In ptice in rože so se smehljale; smehljalo se je nebo in zlato solnce, kakor se je smehljala slepa Mojca, ki je v sanjah izpregledala . . .

Tisti večer je morala Jerica zopet tolažiti malo Tinko z lepimi besedami. Sedela je Jerica kraj posteljice in je božala Tinko po laseh, pa ji je govorila: »O, ne jokaj, Tinčica! Saj ne bo hudega. Saj se vrne Kekec, in spet ga boš videla. Samo jokati se ne smeš, ker ga je ugrabila Pehta. Kekec je pretkan in pobegne Pehti. Pa boš vesela, ko bo zacitral lepo pesem. Le meni verjemi, pa nikar ne joči, Tinčica!«

A Tinka je ihtela venomer in je zakrivala obrazek z debelimi ročicami. Pa saj ni bilo čudno, ker ji je bilo tako hudo po bratcu. Rada ga je imela; a zdaj ga je vzela Pehta in ga ne da nikoli več nazaj. Pa kdo bo igral zdaj na Kekčeve lepe citre in kdo bo prepeval, ko njega . . .

ne bo več? — In Tinko je kar streslo, da je zajokala. »O, Jerica!« je govorila. »Skoro rajša bi videla, da je šel Kekec služiti k zmaju za kuharja. Tam bi ga ne ugrabila Pehta, ker bi se bala zmaja... Pa je šel v Rovte, in tam ga je ulovila hudobna Pehta... Pa ga ne izpusti več, Jerica, ne izpusti ga nikoli več... Kekec, o, Kekec!«

In jokala je Tinka, na ves glas je jokala, da se je kar tresla. Zaman jo je tolažila Jerica in ji je prigovarjala. O, tudi Jerici je bilo hudo po ubogem bratcu. A Jerica je vedela dobro, da se Kekec vrne kmalu, kmalu. Saj ga je poznala, da je zviti in pretkan kot nihče daleč naokolo. Zato pa je tolažila Tinko, a Tinka je ni slušala. Šele silni jok je utrudil malo Tinko tako, da je zaspala. Jerica ji je obrisala solzni obrazek. Potem pa je stopila k okencu in ga je zagrnila z belo zaveso. Z neba so gledale skozi okence velike, svetle zvezde — naravnost na spečo Tinko so gledale in so se smehljale. Pa se je Jerica bala, da bi ne motile zvezde male Tinke v spanju. Zato pa je zagrnila okence. Prekrižala je spčo sestrico in je odšla potihoma, po prstih iz sobice...

Tiste velike, jasne zvezde je videl tudi Kekec tam gori visoko pod snežnim špikom. A Kekec ni bil še v postelji. Kekec je sedel pri okencu samotne kočice in je žvižgal potihoma lepo pesem. Pred njim je ležal volk; glavo je bil naslonil na njegove noge in je spal. Sveča je brlela tam na mizici, a zunaj je molčala tiha, mirna planinska noč.

»Glej, kako lepo spi moj ljubi volkec,« se je namuznil Kekec, ko se je naveličal žvižganja. »Trikrat sem ga pogladil po nemarnih ščetinah. Pa me je pogledal neumno in se je hotel kar nasloniti na moja kolena... Oj, volkec, moj ljubi volkec! Kmalu boš plesal tako, kot ti bom piskal na piščalko. Resnično — nisem mislil, da si tako kratke pameti. No, ne vem, ako bi mogel že jutri pobegniti. Preveč še poslušaj svojo gospodinjo, preveč še, ljubi volkec! Če ti že zdaj pokažem pete, pa se zapodiš zopet za mano in me mogoče še celo pošteno ugrizneš. Na, pa bi bilo konec najinega prijateljstva... Zato pa rajši še počakajva nekaj dni! Ali ni res, ljubi volkec?«

Kekec je prijel volka za glavo in ga je nalahko stresel. Volk se je dvignil in ga je zaspano gledal. A ni zarenčal, ampak je že hotel zopet položiti glavo na dečkova kolena. — »Tega pa ne, ljubi volkec!« se je zasmel Kekec. »Ali ne vidiš, da je že noč? Čas je, čas, da greva spat, ljubi volkec! A nocoj ne boš spal na trdih tleh. Veš, posteljem ti prav mehko, da te ne bodo bolele kosti. Priden si, ljubi volkec, in zato ne zaslužiš, da bi spal na trdih tleh.«

In Kekec je vzel debelo odejo s svoje postelje in jo je preganil na pol. Razpel jo je po tleh in jo je zrahljal. Potem pa je prijel volka

in ga je posadil na odejo. »Vidiš, ljubi volkec?« mu je rekel in ga je pogladil po raskavem hrbtu. »Ali ti ni dobro zdaj, ko si prijazen z mano? Gospodinja pač ne gleda dosti nate, ker pusti, da spiš na golih tleh. Pa te nima rada, volkec, prav nič te nima rada... A jaz ti pa kar posteljem, da boš spal lepo in mehko vso noč. Pa si še nekaj rohnel prej nad mano in si mislil, da sem tvoj sovražnik. Kako si se motil, volkec, o, kako si se motil! — Veš, kar lepo lezi in zaspi, ker si truden, ljubi volkec!«

Volk ga je gledal in je zagrčal zamolklo. Zleknil se je po mehki odeji in je momljajl v svoji zadovoljnosti. Kekec ga je pobožal še enkrat po glavi. Tedaj pa se je dvignil volk nenadoma. Okrenil se je napol in je pogledal Kekca hvaležno. Potem pa je sklonil glavo in je pričel lizati dečkovo roko...

Domovini.

*Slovenska zemlja, krasna ti, edina —
svobodna si — a ne še srečna...
Saj krona mučeniška, težka krona
še ti oklepa čelo, moja domovina!...*

*Oh, pridi dan že, ura pridi jasna,
ko prosti bodo tvoji vsi sinovi
in združeni slovenski vsi domovi:
naš tožni Korotan, goriška brda krasna,
naš slavni Trst in naše Istrijansko!
Da bomo vsi — svobode te veseli —
iz dna presrečnih src mogočno peli:
... Buči, buči, morje Adrijansko,
nekdaj bilo si —
in zdaj si spet slovansko,
morje Adrijansko, morje Adrijansko!...*

Anica.

JOSIP BRINAR:

Zakleti Kras.

ilo je v mesecu svobode (v novembru 1918), ko so Slovenci na Krasu zlomili verige suženjstva. A baš ob tej srcči se je nova, zavratna bolezen nenadno pojavila; vselila se je tudi pod našo streho: vrglo me je v posteljo. Po glavi mi je brnelo, po možganih so kovali kovači in so mi zasnovali čudovite sanje...

Duh moj gre na pot in se ustavi ob kapniku, ki smo ga bili nedavno postavili pred hišo, vrtiču v okras. Kar oživi mrtvi kamen in raste više in više, dobivajoč podobo človeško: plešasta glava, dolg nos in zašiljena brada, ob straneh mahedrave kamenite roke. Pa stopi kameniti orjak tik k meni: »Alo, z menoj na Sovič,¹ da se ogledava po svobodni došmovini!« Kapnik-dolgin se me oklene pod pazduho, odlomi v bregu smreko in jo osmuče, se upre nanjo dvakrat, trikrat, in že sva na vrhu hriba. Visoko vzravnane se ozira orjak naokrog, oprt na ogromno gorjačo, in izprani, prelaznjeni plašč mu vihra v vetru.

Kakor da čuti moje nemo vprašanje, izpregovori: »Ne huduj se, človeček, da sem te zvalil iz postelje! Saj jaz, stari Gvardjan z Otoka, ne skrivim nikomur lasu!«

»Kako? Gvardjan — čuvaj z Otoka, pa od kdaj?«

»Od tedaj, ko sem še s temi le možakarji skup pastirčeval. Le ozri se po bregovih!«

Po Javorniku, po Nanosu, tam, kjer so dozdej kipele pečine pod nebo, stoje pastirji velikani pa ukajo in piskajo na svireli ko na podnebesne orgle. Kamenje, raztrošeno po dobravah, se je izpremenilo v črede ovac; razmetane skale so postale vitoroga goveda... Po sočnih livadah prehajajo črede, povsod zelenje, življenje — nikjer več pustih skal, nikjer kraške puščave!

»Kako pa zopet to?« mi splasene oči izprašujejo tovariša orjaka.

In ta pripoveduje: »Oj, dočakal sem srečni dan: zbudili smo se iz spanja. — Zakletev Perunova, izrečena pred tisočletji, je minila. Kako srečno je živel naš rod takrat, ko smo bili še sami gospodarji na lastni zemlji! Nad nami — na Nanosu in Javorniku, na Učki in Snežniku — so bivali naši dobri bogovi, čuvajoč naš rod in naše črede...

¹ Hrib nad Postojnsko jamo.

A vstal je proti nam sosed, krvoločni kralj Samogolt. Napadel je naš rod s številno svojo vojsko. A vsi sovražni navali so se razbijali ob kraških trdnjavah. In pozove kralj svoje tri sinove in jim pravi: »Čutim, da bom kmalu moral dati vladarstvo iz rok. A Kras, ta nam še vedno kljubuje! Kdor izmed vas, sinovi moji, se polasti kraških utrd, temu izročim žezlo, ta bo kralj za meno!«

In prisežejo, se zakolnejo sinovi, da zagospodujejo Krasu, preden zatisne oči kralj Samogolt.

Razpošlje najstarejši sin kraljevič poslanca po vsem kraljestvu in pozove vojnike v boj. Nabero se nepregledna krdela, in kraljevič jih vodi v temni noči po gorskih prelazih in skrivnih stezah proti našim trdnjavam. Kakor tihe trume mravelj se usujejo sovražniki preko Krasa. Tedaj pa spusti čuječi Perun tolpo psov in trumo volkov izpod neba. In zaženejo se stekle tolpe preko Nanosa in Cola; tuleč, da se zemlja stresa, udero besne jate čez Razdrto in Gabrk. Tako se je takrat rodila strašna kraška burja — saj jo še dandanes občutite vi, človečki — in je pometla sovražno golazen s Krasa, pa jo razmetala po skalovju pred našim obzidjem. Tudi kraljeviča je treščila burja v prepad in ga ubila.

Pa skoči pokonci srednji sin kraljevič, češ: »Nič ne opravi velika moč, če ji ne pomaga — zvijačal!« In izbere najhrabrejše izmed vojnikov, pa zlezejo potihoma v podzemeljske jame in špilje, ki se odpirajo na pobočju Krasa. »Pod zemljo se skrivaj priplazimo do kraških selišč. Ko privremo iz lukenj, ošabnim gorjancem za hrbet, no, potem pa le naj prituli stekla burja preko hribov!« In že lezejo prvi sovragi iz kraških jam vsepovsod: Pri Postojni, v Škocjanu, iz Predjame... A zvijača ni ukanila čvarja Peruna: grozovito strese ves kraški svet, da poka in se drobi v kosteh in osrčju. In odpro se vodovju novi odtoki, po ponorih zadrve in zašume reke v podzemeljske votline. Tudi jezero, ki se je takrat še širilo od Postojne do pod Nanosa,¹ se izlije v kraške jame in potopi sovražne drhali... Ko odteče vodovje, dobe na produ jadranskem kope mrličev in med njimi kraljeviča — zvitorepca.

Pa se namuzne najmlajši kraljevič: »No, jaz učinim pametneje. Strupeno seme zasejem med Kraševce, in sami mi izroče trdnjave, ko vzklije setev!« In zbere kraljevič najlepše devotke po kraljestvu, zbere sladkojezične mešetarje in lizune. Pa jim natovori zvrhane jersbase slaščic in draguljev: pomaranč in rožičev, mandljev in smokev,

¹ Veliki Otok in Mali Otok (imeni vasi) še dandanes spominjata na nekdanje jezero; tudi ime Postojna (postojna — jezerski orel) nam priča o tem.

pa zlatih uhanov, prstanov in vreče suhih cekinov. Kraševci so odkraja zaloputali vrata pred sladkimi tujci prodajalci. Pa tu in tam je le kakšna mamka zgrabila prgišče smokev za otroke; dekleta so poželjivo ogledovala zlati drobiž in ga obešala po ušesih, natikala na prste, in tudi mnogo moških so naposled preslepili cekini. Ni trajalo dolgo in na Krasu je bilo zlata na kupe. Iz zlata pa je skoval sovrag nam verige, tanke, lične najprej, trdne, debele pozneje. Še prav se nismo zavedli, in že je izgubilo ljudstvo ljubav do svobode; sami so zaslepljenci molili sovragu roke, da jih vkuje v verige. Kmalu nato je prihrul še drugi sosed — sovražnik s severa ter je vklenil naš rod v železne spone.

Le nekaj nas je ostalo zvestih bogovom. Zasmilili smo se Perunu mi, ki se nismo dali preslepiti zlatu, in izpremenil nas je v sive kraške pečine, v brezčutne podzemeljske kapnike, da ne bi občutili sramote domovine. In Perun je izrekel zakletev: »Dokler bo vladal tujec na Krasu, spavajte, moji zvesti sinovi! Ko pa otrese narod sramotne verige, oživite tudi vi v blaženi svobodi!«

Minevali so nam vekovi v nemi otrplosti. Žarek upanja nam je zasvetil šele zadnji čas, ko je slovenski rod tod na Krasu začel sanjati o izgubljeni svobodi. Gorko mi je zaplulo po telesu, ko se je oglasil vaš Miroslav: »Čujte, gore in bregovi, da sinovi Slave smo!« Veselje mi je zagomazelo po udih, ko je »goriški slavček« zapel:

»Prost mora biti, prost naš rod,
na svoji zemlji svoj gospod!«

Obšla nas je začarance slutnja, da ni več daleč dan, ko napoči svoboda vam in — nam. In danes, prijateljček moj, praznujemo vstajenje, prerojenje!... Ne vidiš li trum, ki se vsipljejo v Postojnsko jamo? Vsi ti so naši zvesti bratje; hitiva tudi midva se veselit, saj danes kraljuje zopet Perun in svoboda, svoboda!«

Trda roka me zgrabi za pasom, izprani plašč zaplahuta po po bočju nizdol — in že sva v Postojnski jami na plesišču. Tu se je zbrala čudovita množica: mrzlopolzki kapniki so vsi oživeli, stopili so s sten in iz kotov in zdaj rajajo in plešejo v podzemeljski dvorani. In vedno še prihajajo nove množice: iz templjev, iz Tartarja, s Kalvariije — tudi mož, ki nosi ženo »štuporamo«, je vmes — iz Otoške jame so priveslale po Pivki devojke v snežnih haljinah; od vseh vetrov se zgrinjajo kameneni svatje. Na odru so se razvrstili najslavnejši godci: jamski medved in lev drgneta bas, truma pevcev poje »naprej«, krdelo ptičev »jemlje čez«... V mesnici vise klobase, sa

lame — nič več kamenite — krače in gnjati dehte zavedljivo; rdeče, rumeno sadje tehta z obloženih vej. S stropa lije luna svojo čarobno luč, po stenah se je užgalo tisočero biserov. Še človeška ribica v tolmunu je odprla oslepele oči, da si ogleda nezaslišano čudo. »Svoboda, svoboda!« vzklikajo nepregledne množice, »po tisočletnem spanju zopet svoboda!« —

Hrušč in trušč postaja silnejši, silnejši, vse raja in poskakuje, trume je objela vrtoglava pijanost sreče...

»Tresk, tresk!« udari nad vso to opojno čarobnost, in hipoma zavlada tišina. Veseljakom zastane sapa, nehajo jim utripati žile. Krdela drve in se prekopicavajo na stara mesta zakletja: lev je že zopet okamenel, mož z ženo »štuporamo« je odrevenel sredi Kalvarije, salame so trdo prirastle na strop, luna bledi, gasne...

Ledena sapa tovariša Gvardjana mi hušknje na uho: »Zopet je udrl sovražnik na Kras. Konec je — svobodel!« Mrzla je njegova dlan, trd njegov plašč, ko letiva skozi burjo, tulečo, besnečo: tresk, tresk! Gvardjan — kapnik se spotakne, telebne po tleh — — —

Težko odprem svinčene trepalnice in se dvignem na zglavju. Skrbni obrazi se sklanjajo nad mano — bolnikom. »Čast Bogu, nehalo se mu je blesti, nevarnost je minila!«

»Veš, tatek, Italijan je zasedel Postojno v tem, ko si bil bolan!« zadrobi droben glasek.

»Pa burja je prekucnila naš kapnik na vrtu; na tleh leži, razbit na kosce...«

In zbezan ostrmim: so li sanje resnične, ali pa je resnično življenje le — sanje?

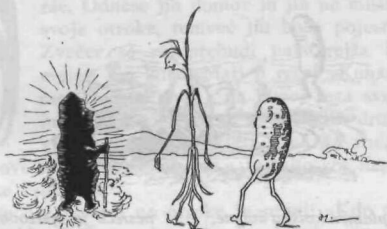

Bilka, ogel in fižol.

(Stara pravljica v novi obliki.)

Otroci, k meni sem, le sem,
vam lepo pravljico povem:
o bilki, oglu in fižoli,
ki bo gotovo vam po volji! —

Torej: prijatelji trije
na pot šli nekega so dne.
Na sredi bilka je hodila,
ob strani druga dva sta bila.

Ubrali pod so pod nogé
čez dole, gozde in goré
in neki dan so vsi veseli
v dolino lepo mi prispeli.
Po njej je potok žuborel,
v narodo božjo je hitél,
ob njem hoteli so počiti,
a ogel jame govoriti:
„Potruditi se nam je zdaj,
da pridemo na oni kraj!
Povedano odkrito bodi,
da mnogo ne zaupam vodi,
in ta potok je kaj deroč,
prehod je skoraj nemogoč;
v oblast za hipec naj dobi me,
gotovo voda umori me!
Še ribe bi se nam smejale,
če spodleti prehod nam ta-le,
in v vodi tej še kakšem rak
nemilo bi nas vsčipnil v krak!“ —
Sedaj fižol pa beseduje:
„I moje mnenje naj se čuje!
Jaz mislim: bila bi modrost,

da čez potok zgradimo — most!
Toda jaz sam, kaj naj li stórim,
ko revež se brez rok pokórim?“ —
Odrne bilka mu nató:
„Že vem, že vem, kako to bo!
Jaz sama most bom naredila,
ter se čez potok položila,
a vaju vsak čez mé srčan
bo stopal tja na ono stran!
Sicer res nimam jaz držala,
toda za nas to skrb je mala,
saj sta oba okretna res,
že prideta mi srečno čez!“
„Načrt le-tá, dasi izgleden,
pomisleka je vendar vreden,“
fižol se oglasi sedaj;
bi rada vedela, zakaj? —
„O, ogel, glej, podplat goreč
imaš, in to ni mala reč!
Hudó bi bilo, vsak verjame,
če bilka se pod tabo vname!
Kaj narediti, pa že vem:
Najprej jaz preko mosta grem,

potem pa prideš ti za mano,
 če brž ti stopati bo dano;
 todà skakaje stopaj, veš,
 da dobre bilke ne užgeš!“
 „Izvrstno!“ skupen klic zaori
 in bilka leže, most otvori . . .
 Fižol prek mosta koj zvihra,
 onkraj zasmeje se: Ha-há!

Zdaj ogel pride mi na vrsto,
 ureže jo prek mosta čvrsto . . .
 A sred mostù ustavi se,
 pa malce pozabavi se.
 O, da nikdar tako ni storil,
 ne bil bi hudo se pokoril!
 Pod njim se bilka vname koj,
 vsi kriknejo: „Ojoj, ojoj!“ —

Zaman! Že plamen kvišku švigne,
 čez bilko brž se voda dvigne,
 za bilko ogel pa zleti,
 zasiče v vodi — več ga ni! —
 Potok pa dalje ju zanese,
 li daleč in pa kam, ne ve se.
 Na bregu pa fižol je stal,

nesrečo je opazoval.
 Li vpil za žive je in mrtve
 v pomoč za te uboge žrtve?
 O ne! Veselja še skaklja,
 iz grla vsega grohota,
 po tleh naposled se zatoči,
 da trebuh mu od smeha — počil! —

Sedaj se jokati začne,
 v pomoč pa mu ne gre nihče,
 pa saj ni padarja na sveti,
 ki zanj bi mogel lek imeti! —

V posmeh vseh čiharnih otrok
 razpočen hodi zdaj okrog,
 do smrti tak hoditi mora —
 za greh zaslužena pokora! . . .

Janko Leban.

Kitajske narodne pripovedke.

Preložil *Fran Erjavec*.

VI.

ŽIVALSKI BRLOG.

ekoč je živela rodovina s sedmerimi hčerami. Nekega dne gre oče po drva in najde sedem jajc divjih rac. Odnese jih domov in jih ne misli razdeliti med svoje otroke, temveč jih hoče pojesti sam z ženo. Zvečer se pa prebudi najstarejša hči in vpraša mater, kaj kuha. Mati ji reče: »Kuham jajca divjih rac. Dam ti eno, a ne povej tega svojim sestram!« in ji da eno. Tedaj se prebudi druga hčerka in vpraša mater, kaj kuha. Ona odvrne: »Jajca divjih rac! Če ne poveš sestram, dobiš eno.« In tako gre naprej, dokler ne pojedjo hčerke vseh jajc.

Zjutraj se oče razsrdi na otroke in pravi: »Kdo gre z menoj k stari materi?« Hotel jih je odvesti v gore in jih prepustiti volkovom. Najstarejše so to opazile, zato odvrnejo: »Me ne gremo.« Le obe najmlajši pravita: »Oče, midve greval« in odideta z očetom. Ko se že dolgo vozijo, pravita: »Kdaj pridemo do stare matere?« — »Tako,« odvrne oče. In ko pridejo v gore, pravi zopet: »Počakajta tu! Jaz odidem naprej v vas povedat stari materi, da prideta,« in se odpelje z oslom. Hčerki čakata in čakata, a oče se ne vrne. Končno si mislita, da ju oče ne pride več iskat in da ju je pustil nalašč v gorovju, zato odideta naprej v hrib iskat prenočišča. Kmalu opazita velik kamen, ki si ga izbereta za podzglavje in ga odvalita na mesto, kamor sta hoteli leči. Tedaj opazita, da je tvoril kamen vrata v votlino. Iz votline je prihajala luč, zato vstopita. Tu opazita, da prihaja svetloba od mnogih biserov in najrazličnejših dragocenosti. Votlina je bila brlog volka in lisjaka in tu sta imela vse polno loncev, vse posute s samimi biseri in dragulji, ki so se ponoči svetili. Deklici pravita: »To bo pa lepo prenočišče in kar leziva v postelji.« V jami sta namreč stali tudi dve zlati postelji z zlatovezenimi preprogami. Ležeta v postelji in zaspita.

Zvečer se vrneta volk in lisica. In volk pravi: »Jaz duham človeško meso.« Lisjak odvrne: »Ah, kaj ljudje! Sem v ta brlog ne morejo priti ljudje, saj je vendar tako dobro zaprt.« Tedaj pravi volk: »Dobro, potem pa leziva v najini postelji in zaspival« Lisica pa reče: »Leziva rajša v kotle na ognjišču, tam je še malo gorko od ognja.« En kotel je bil zlat, drugi srebrn in oba se splazita vanja.

Ko deklici drugo jutro zarana vstaneta, vidita ležati v kotlih lisjaka in volka in se jako prestrašita. Hitro pokrijeta kotla in naložita nanja debelega kamenja, tako da nista volk in lisica mogla več iz kotlov. Nato zakurita ogenj, Volk in lisica pravita: »Ej, kako gorko je danes zjutraj! Odkod neki to?« Polagoma jima postane vroče. Opazita, da sta zakurili deklici ogenj in oba zakličeta: »Izpustita naju! Dava vama zlata in dragih kamenov in ničesar žalega vama ne stori.« Deklici se pa ne zmenita za to, temveč kurita vedno bolj in bolj. Končno pogineta v kotlih oba, volk in lisica.

Tako živita deklici več dni srečno v brlogu, oče pa zahrepeni med tem zopet po hčerkah in ju odide v gorovje iskat. Sede baš na kamen pred votlino, da bi se odpočil ter iztrka pepel iz svoje pipe. Tedaj zakličeta deklici od znotraj: »Kdo trka na naša vrata?« Oče odgovori: »Kaj ni to glas mojih hčerk?« Deklici zakličeta: »Kaj ni to glas našega očeta?« Potem odrineta kamen in vidita, da je tu oče, ki se prav tako razveseli, da ju je zopet našel. Jako se začudi, kako sta prišli v votlino polno biserov in dragega kamenja. Deklici mu povesta vse. Potem pokliče oče ljudi, da mu pomagajo spraviti domov drago kamenje. Ko pridejo domov, se žena začudi, odkod imajo vse te zaklade. Oče in hčerki ji povedo vse. Postanejo bogati ter živijo srečno in zadovoljno do konca dni.

CERKNICA, V OZADJU JEZERO

POUK · IN · ZABAVA

Besedna uganka.

Priobčila *Boža Marokova.*

- 1 2 3 4 5 6 = dajemo sosedom in prijateljem;
 1 2 3 4 5 . = mesto na Čehoslovaškem;
 1 2 3 4 . . = množina samostalnika;
 1 2 3 . . . = ednina istega samostalnika;
 1 2 = veznik;
 1 = predlog (soglasnik).

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v 7. in 8. številki.

Srb, Hrvat, Slovenec —
 kralja Petra venec.

Prav so jo rešili: Metka Skabernetova, učenka realne gimnazije v Ljubljani; Milan Saveli, dijak, Sv. Jurij ob J. ž.; Danica Vidmarjeva v Brežicah; Olga Turškova na Vrhniki; Pavel Korošec, učenec IV. razr. v Negovi; Nikica Peganova, Nadica in Zora Vengarjevi v Radovljici; Lizika Ošinova v Sp. Poljčanah; Marta Herzgova in Julijana Horvatova, učenki VI. razr. v Ormožu; Fran Bolka in Rado Uršič pri Sv. Jurju ob J. ž.; Milica Hrevatinova v Pirešci; Vladimir Merhar v Brežicah o. S., Mirko Izlakar v Mengšu; Gustlček in Mirček Rosina v Brežicah.

Voščilo.

1.

Glej jo košarico s cvetjem ovito,
 v cvetju pa moje je srcece skrito.
 Rožic potrosim ti brž na stezice,
 da bo veselja žarelo ti lice,
 vmes pa natrosim poljubčkov obilo —
 svojemu stričku za skromno vezilo!

2.

Na cvetne poljane bi danes stopila,
 iz cvetja najlepšega šopek bi zvila,
 iz cvetja najdražjega šopek zaté.
 Tja v morskó zakladnico jaz bi hotela,
 od biserov biser najlepši bi vzela,
 najlepši, najdivnejši biser zaté.
 Tja gor bi se vzpela v nebesno višino
 in zvezdic bi vzela raz sinjo modrino,

najljubkejših zvezdic bi vzela zate.
A tega ni moči mi revi storiti,
zato se, moj očka, ne smeš nič jeziti,
če to so le moje presrčne želje!

Desanka.

Anton Martin Slomšek.

Dne 24. septembra t. l. smo Slovenci praznovali šestdesetletnico smrti slavnega škofa Antona Martina Slomška, velikega rodoljuba, pesnika, pisatelja in pedagoga. O tem odličnem rojaku imamo že pripravljene spise, ki ga priobčimo v prihodnji številki.

Vidov dan.

Na Vidov dan (28. junij) l. 1914. je pošiljal strel, ki je otvoril svetovno vojno. Strašno je bilo trpljenje Jugoslovenov v svetovni vojni; posebno srbski del našega naroda je prebil muke, ki se z besedami ne dajo izraziti. Sploh je vsa zgodovina bratov Srbov polna groznih muk. Na Vidov dan se predvsem spominjamo poraza srbske vojske na Kosovem polju l. 1389., ki je pahnil srbski narod za več kot 400 let v turško sužnost: nad križem je zmagal polmesec! A iz krvi je vzklila nada na osvobojenje. In to osvobojenje nam je priborilo srbsko orožje, ki so ga v družbi s srbsko vojsko vihтели tudi naši dobrovoljci Sokoli, boreč se za ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni domovini Jugoslaviji! To domovino zdaj imamo, in naša ustava, ki je nanjo prisegel kralj Aleksander lani na Vidov dan — zato jo imenujemo vidovdanska ustava — je dala naši kraljevini trden temelj obstoja, napredka in razvoja! Naše geslo mora biti: »Država nad vse! Vse za domovino!« — Kadar uredimo svoj mladi, skupni dom, ko nas razprešine vse zavest dolžnosti in ko nas razgreje vse nesebična domovinska ljubezen, takrat bomo močni, silni in ponosni tako, da nam ne bo težko rešiti bratov in sestrá, ki so danes še ločeni od nas! To bo velika in prva naloga naše bodočnosti. Imej to vedno v mislih ti, naroda cvet — mladina naša!

V spominsko knjigo.

Kras sveta in mir neba
v duši tli kot luč naj večna,
a iz blagega srca
osrečuj in bodi srečna!

Modest.

Nočna pjesmica.

Kolo vode jasne zvijezde
po nebeskom modrom krogu,
kolo vode, tiho hode,
da zemljico ne probude:
Zemljica je umorena
od nožica, koje hode,
od ručica, koje rade,
od srčaca, koje biju.

Petar Preradović.

Boj alkoholu!

Alkohol je strup! Ne uživaj strupa, ako hočeš dolgo, zdravo in zadovoljno živeti! Alkohol ne ubije samo telesa, ampak zamori tudi treznost, vedrost in prožnost duha. Kdor sovraži samega sebe, je prijatelj alkoholu!

Domača hiša.

Ni lepšega, ni boljšega od ljube domače hiše, kjer vlada snaga, red in ljubezen. Kar je domača hiša v malem, to je domovina v velikem. Tudi v domovini mora vladati snaga in red, predvsem pa ljubezen. Kdor ne ljubi domače hiše, tudi domovine ne ljubi. Ljubezni pa ne kažimo samo z besedami, temveč jo izpričujemo z dejanji!

Delo.

Z delom se krepimo, z delom se razveseljujemo, z delom se preživljamo. Pošteno delo je človeku v čast, lenoba mu je v sramoto. Lenoba je vseh grdob grdoba!

Pomni!

Bogastva ni v denarju, zadovoljnosti ni v slavi. Bogastvo in zadovoljnost je v poštenem delu in v moškem značaju!

Dragi gospod Doropoljski!

Ko sem po preobratu s starši prišel iz nemškega suženjstva, kjer sem moral hoditi v nemške šole, sem si naročil Vaš ljubi »Zvonček«. Sedaj hodim v prvi razred meščanske šole v Zalcu. Učiti se imamo veliko. Učim se lahko, ker me je mama tudi v tujini skrbno učila materinščine. — Moj oče je postajenačelnik. V Savinjski dolini je jako lepo. Imam deset let staro sestrico Štefko in malega psička Mukca, ki ga imamo vsi radi.

Lepo Vas pozdravlja Vaš

Edo Albert,
Sv. Peter v Sav. dolini.

Odgovor:

Ljubi Edo!

Koliko večje ljubezni si dolžan svoji materi, ki Te je že v tujini učila lepe naše materinščine! Gotovo je Tvoja mati vrla in zavedna slovenska žena, ki se ji tudi jaz klanjam v vsej spoštljivosti!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Pošiljam Vam nekaj »Podrobnosti o Cerknškem jezeru«. Sestavila sem jih, ko sem dobila v nastavnem razredu za nalogo poljubno predavanje. Součenke so to moje predavanje poslušale z zanimanjem, ker so si jezero predstavljale vse drugače.

Ce se Vam ne zdi spis predolg in pre-slab, bi rada videla, ko bi ga priobčili v »Zvončku«, ki ga rada čitam.

S prihodnjim šolskim letom začnem obiskovati učiteljske, česar se jako veselim, ker hočem postati učiteljica.

Izolite sprejeti vdane pozdrave
Minke Kobalove.

Odgovor:

Ljuba Minka!

Ustrezam Tvoji želji in priobčujem »Podrobnosti o Cerknškem jezeru«. Vrh tega objavlja današnji »Zvonček« na str. 224. sliko Cerknice. V ozadju se razprostira znamenito Cerknško jezero.

Podrobnosti o Cerknškem jezeru.

Vem sicer, da ste vsi že slišali o Cerknškem jezeru in se o njem učili. Zdi se mi pa, da le niste slišali vseh podrobnosti. Zato vas bo gotovo zanimalo kaj več zvedeti o tem lepem kraju naše večkrat zaničevane in zapostavljene Notranjske. Opisati mi tega ne bo težko, ker sem živela ob tem čudovitnem jezeru skoro celih 12 let. Poslušajte torej!

Cerknško jezero je največje jezero v svobodni Sloveniji. Razprostira se na južni strani starodavnega, že izza turških časov znanega trga Cerknice. Obkrožujejo ga gore: Slivnica, Križna gora, Stražišče in Javornik. Ob njem so poleg Cerknice še vasi: Dolenja vas, Dolenje jezero, Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj, Goričice, Gornje jezero, Laze in Otok. Dolgo je nad 10 km, širina je različna, najširše je pa nad 5 km. Polno jezero meri okrog 25 km², ob mali vodi pa komaj polovico. Razsežnost in gladina jezera se jako izpreminja. Odvisni sta popolnoma od padavine. Navadno je v jezeru največ vode ob jesenskem deževju. Z naraščajočim mrazom pa voda upada tako, da je jezero največkrat vso zimo popolnoma suho. Polni se zopet ob deževni pomladi in ob naglo kopnečem snegu.

Naraščanje vode provzročajo številni pritoki, ki ob deževju silno narastejo, in številne odprtine v jezeru, ki bljujejo vodo. Glavni pritok je Obrh ali Jezerščica, ki privira v Gači blizu Gornjega jezera. Ko sprejme na desnem bregu Lipsenjščico, teče dalje po Cerknškem jezeru kot Stržen. Na zemljevidu je zaznamovan kot Jezerški potok. Izgublja se v požiralnik Ponikev. Izpod Žerovniškega izvira Žerovniška, sprejme Grahovščico in Martinjščko ter se izgublja nekoliko v Fužinsko jamo, največ pa v požiralnik Retje. Skozi Cerknico in Dolenjo vas teče še Cerknška.

Vse vodne struge delajo po jezeru mnogo številne vijuge, »kljuke« imenovane.

Najlepše jih je videti z bližnje 1100 m, visoke gore Slivnice. Jezersko dno je nag-njeno proti Javorniku. Poleg že naštetih požiralnikov naj omenim še Veliko in Ma-slo Karlovice, Svinjsko jamo, Rešeto, Ko-sel, Podnarte in Vodonos.

Če ni spomladi hudih nalivov, se jezero prazni precej hitro. Največkrat je začet-kom junija že skoro popolnoma suho. Najdalje stoji voda na Leviščih in v Zadnjem kraju. Nekaj dni, preden se je-zeru izprazni, se čuti okolo Otoka čuden duh. Okoličani vedo dobro, da bo jezero kmalu izginilo. Vsi se pripravljajo na ta trenutek, ker dobro vedo, da tedaj ujame-jou največ rib. V bližini požiralnikov se zbero moški z zavihanimi hlačami in ro-kavi, ženske pa s »podrecanimi« krilli ter nestrpno čakajo ugodnega trenutka, ko si najlože pridobe bogati ribji plen. Ko se začne voda vidno nižati, planejo ljudje v vodo z velikimi mrežami. Drug drugemu zastavljajo pot, vpijejo in robantijo. Ča-sih nastane prava babilonska zmešnjava. Bati se je celo, da ne bi ta ali oni izginil z vodo vred v požiralnik. Ob takih ugodnih prilikah ujamejo po več stotov rib. Trdijo, da so jih v prejšnjih časih ujeli celo po več sto stotov. Mnogo teh izgine tudi z vodo vred v požiralnik. Prikažejo se zopet ob veliki vodi. Da bi divje race izginjale z vodo v zemljo, ta trditev je bosa. Izmed vseh rib je ogromna večina ščuk, ki so tudi meni najbolj dišale.

Mnogo rib je le tedaj, kadar jezero ne presahne popolnoma eno ali dve leti, kar se zgodi le redkokdaj.

Polovljene ribe ljudje razparajo, posole in jih suše na solncu, največ pa v dim-nikih. Napol suha riba, kuhana ali na žer-javici opečena in z oljem polita, je dober prigrizek in priporočljiv tistim, ki jo lah-ko s čim zalijejo. Okusno jo znajo pripra-viti le domačini.

Kar še ostane rib po strugah, tudi zdaj nimajo še miru. Z mrežo, sakom in ostni so vedno nad njimi. Rešijo se le tiste, ki so z vodo vred izginile v podzemeljske votline.

Veliko dobička so donášali raki. Sedaj pa ni dobiti v jezeru nobenega, ker jih je pomorila kuga. Dobe se redki le po od-daljenih pritokih.

Jezero je vedno zanimivo, ker je v vsa-kem letnem času vse živo, zmeraj lepo. Divje race, gosi, liske, kozice in še drugi močvirniki, ki silijo zlasti v zimskem času do nižine in vode, tako oživljajo narodo, da je ravno v tem oziru Cerkniško jezero jako mikaven kraj. Gotovo je le malo ta-

kih krajev, kjer bi polovili toliko razno-vrstnih živali kakor ravno tukaj.

Jako zanimiv je lov na divje race. Ta divjačina je na Cerkniškem jezeru časih jako številna. Love jo v vsakem letnem času. Da ima možakar le kak star »piha-l-nik«, ne obsedi doma, ampak zalezuje ra-ce kakor lisica. Pravo vojno »pucanje« slišiš lahko zvečer ob Zdravi Mariji, ko race preletavajo. Godilo se je to zlasti po končani vojni. Strastnega lovca ne zadrží doma niti najhujša zima. S smučkami ti pregazi vse jezero ter zalezuje ob strugi race. Zvečer pa se zavije v rjuho, leže na sneg ali led ter nestrpno čaka plena. Če presahne jezero zgodaj spomladi, gnezdi-jo race prav številno v njem. Tedaj prihiti tudi ženski svet in pobira račja jajca. Prav tako love v juliju mlade race, »golce« imenovane. Ker ne morejo še leteti, jih mnogo pokončajo. Seveda bi tega ne smeli delati. A to je prešlo okoličanom že do-cela v meso in kri.

Okusno napravljena divja rasa je dobra jed. Le meso je nekoliko trdo, kakor od divjačine sploh. Večje veselje nego z do-bro pečenko smo imeli otroci z lepimi peresci, ki jih ima »racman« v repu.

Suho jezero je velikanski travnik, kjer nakose okoličani mnogo krme in stelje. Najboljša krma je ob robah ali ploteh jezera in na Glavicah. Tudi »Ipave« dajo dobro seno. Zaradi močvirnatoga vonja pa ga živini nima rada; zato mešajo jezersko seno z dobro krmo in slamo za rezanico. Slabo seno, kravina imenovano, bičevje in trščo pa rabijo za steljo. Te si napravijo nekateri ugodnem letu kar za dve leti. Če pa pritisne le prevelika suša, začne trava rjaveti. Tedaj izgleda vsa jezerska ravnina kakor puščava. Čudno je to, da postanejo tla kmalu, ko usahne voda, trda in suha, ko bi vendar vsak sodil, da osta-nejo mehka in močvirnata.

Prav prijetna je po jezeru vožnja s čol-ni. To sem tudi sama doživela, ko smo bili več let ob Cerkniškem jezeru. Imeli smo svoj lastni čoln. Ker je bil oče lovec, smo se časih tudi mi peljali z njim na lov, dasi takih izvrstnih lovec ni bil po-sebno vesel. Jako smo vpili, če je le neko-lko vode pljusnilo v čoln, ker bali smo se že pri prvem guganju čolna, da se ne prekucnemo v vodo...

Prijetno je bilo časih! Toda tisti časi so minili, minili za vedno, za večno.

Op'sala sem Vam po svoji moči le ne-koliko to lepo Cerkniško jezero. Tudi ono je lep del naše domovine, ki naj ne ostane samo meni, ampak tudi Vam v trajnem spominu!

UČITELJSKA TISKARNA IN KNJIGARNA

v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Telefon šte. 312.

Poštnohranilnični račun št. 10.761.

„Učiteljska tiskarna“ je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. V zalogi ima tudi vse šolske in druge tiskovine.

Enobarvni in večbarvni tisk.

Litografija. Stereotipija.

Šolski zvezki lastnega izdelka.

Delo točno, solidno in elegantno.

Gg. skladateljem vljudno naznanjamo, da je „Učiteljska tiskarna“ preskrbljena z novimi notami, torej izvršuje tudi muzikalije z ličnim in razločnim tiskom.

Cene zmerne!

Podružnica v Simon Gregorčičevi ulici.

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Kupujte

MLADINSKE SPISE,

ki jih izdaja

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Naročila sprejema

Knjigarna „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani,

Frančiškanska ulica in Simon Gregorčičeva ulica.

„Zvonček“, XIX. letnik, nevezan 10 D, v navadni vezbi 20 D.
„Zvonček“, XX. letnik, nevezan 10 D, v navadni vezbi 20 D.
„Zvonček“, XXI. letnik, nevezan 10 D, v navadni vezbi 20 D.
„Zvonček“, XXII. letnik, nevezan 10 D, v navadni vezbi 20 D.
::: Nenavedenih letnikov ni več v zalogi. :::

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

V zalogi Društva za zgradbo Uči-
teljskega konvikta sta ravnokar
izšli z dvoglasnim stavkom in s
spremljevanjem harmonija d v e
n a r o d n i h i m n i: „Bože
pravde...“ in „Lepa naša do-
movina“. Cena komadu 50 p, po
pošti 1 Din. — Naročila sprejema
Knjigarna Učiteljske tiskarne.
Ljubljana, Frančiškanska ul. 6.